

Sağlık sorunları nedeniyle profesyonel diskalifiyenin risk faktörleri hakkında

Aydın Goşunalioglu Asadov*, Fazil Ağayev**

*Azerbaycan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı (İB) Ulusal Hastanesi, Bakü, Azerbaycan

**A. Aliyev Adına Doktorları Eğitim Azerbaycan Devlet Enstitüsü, Bakü Azerbaycan

Özet

Amaç: Bu çalışmada, ekstremal meslek sahiplerinin (polis memurları ve havacılar) sağlık sorunları nedeni ile profesyonel diskalifiyelerinin risk faktörleri (yaşı, hizmet süresi, mesleği) ile ilişkisi incelenmiştir. **Gereç ve Yöntem:** Çalışmada kurumsal hekim komisyonlarında biriken profesyonel bilirkişi raporları kullanılmıştır. Toplam 2 grupta 177 olgu incelenmiştir. 1. grubu polis memurları (104 kişi), 2. grubu havacılar (73 kişi) oluşturmuştur. Daha gerçekçi sonuçlar elde etmek için kontrol grubunda 1000 kişi değerlendirmeye alınmıştır. İstatistiksel değerlendirilmelerde, niteliksel belirtilerin analiz yöntemleri kullanılmıştır. **Bulgular ve Sonuç:** Ekstrem meslek sahibi kişilerin profesyonel diskalifiyesinin ana sebeplerinin nozoloji yapısı, ürogenital sistem ve dolaşım sistemi hastalıkları, travmalar, kulak ve mastoid çıkıntısı hastalıklarına bağlı olan rölatif yüksek risklere göre bir-birinden önemli farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel diskalifiye; ekstrem meslekler, risk faktörleri

Abstract

On the risk factors of professional disqualification due to health problems

Aim: In this study, risk factors (age, experience, trade) of professional disqualification on the state of health of experts of extreme professions (workers of police and aircraft) are analyzed. **Material and method:** The study used institutional physician commissions accumulated in the professional expert witness reports. Total 177 cases were investigated in 2 groups. In first group with police officers (104 persons), and second group with aviators (73 persons) has created. To obtain more realistic results in the control groups 1000 persons were evaluated. Statistical processing was carried out by methods of the qualitative features. **Findings and results:** Nosological structure of the main causes of professional disqualification of extreme-employed persons, are showing differences according to relatively high risks of diseases depending on the urogenital system and circulatory system diseases, trauma, ear and mastoid process.

Keywords: Professional disqualification, extreme professions, risk factors

Giriş

Sağlık sorunları nedeniyle profesyonel faaliyetlerini icra edemez vaziyete gelen görevlilerin durumu (profesyonel diskalifiye) tıbbi - sosyal problemler arasında önemli yer tutmaktadır. Ekstrem meslek sahiplerinin çalıştığı kurumlarda profesyonel diskalifiye ile daha sık karşılaşılıyor (1-7). Her bir ekstrem meslek grubu için özel tıbbi kontrendikasyonlar listesi mevcuttur. Bu kontrendikasyonlar, uzman kişilerce hazırlanmış olup, meslek eğitiminin tüm aşamalarında ve hizmet süresince uyqulanan tıbbi denetimlerde dikkate alınır. Öz geçmişi ve dış etkenlerden meydana gelebilen

risk faktörleri hakkında bilgi edinmek, sağlık sorunları nedeniyle profesyonel diskalifiyelerin önlenmesinde büyük rol oynamaktadır. Bu çalışmada, polis memurları ve havacıların profesyonel diskalifiyelerinin sebepleri ile risk faktörlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmada Ocak 2001 ile Ocak 2008 tarihleri arasında Azerbaycan'da kurumsal hekim komisyonlarında biriken profesyonel bilirkişi raporları kullanılmıştır. Toplam 2 grupta 177 olgu incelenmiştir. 1. grubu polis memurları (104 kişi), 2. grubu havacılar (73 kişi) oluşturmuştur. Daha gerçekçi sonuçlar elde etmek için kontrol grubunda 1000 kişi değerlendirmeye alınmıştır. İstatistiksel değerlendirilmelerde, niteliksel belirtilerin analiz

Yazışma Adresi: Dr. Aydın Goşunalioglu Asadov
A. A. Aliyev adına Azerbaycan Devlet Doktorları Eğitim Enstitüsü,
Azerbaycan Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı (İB) Ulusal Hastanesi
AZ 110b, Z. Bunyatov Sokak 3b, Bakü, Azerbaycan
Tel: 0099 412 562-97-57 Fax: 0099 412 562-97-57
E-mail: an@rohe.baku.az - asofiyev@mmf.sdu.edu.tr

Müracaat tarihi: 25.02.2010
Kabul tarihi: 28.12.2010

yöntemleri kullanılmıştır (1-7). Rölatif risk, farklı nedenlerden dolayı mesleğini yapamaz duruma gelen kişilerin hastalıklarının tüm nedenlerden dolayı mesleğini yapamaz duruma gelen kişilerin hastalıklarına oranına göre tanımlanmıştır. Şans oranı (yüzdesi) ise kapsamlı göstergelerin oranlarından bulunur (kapsamlı gösterge normları).

Bulgular

Ekstremler ve ekstremler olmayan meslek sahibi kişilerin profesyonel diskalifiyesinin temel sebeplerinin nozografik strüktürünün sınıflandırılması, Tablo 1’ de sunulmuştur. Polis memurlarının sağlık sorunları nedeniyle en sık görülen profesyonel diskalifiye sebeplerini ürogenital sistem hastalıkları(%37.5), travmaya bağlı rahatsızlıklar (%15.4), sindirim sistemi hastalıkları (%14.4) ve dolaşım sistemi hastalıkları (%11.6) oluşturmaktadır. Polislerden farklı olarak havacıların profesyonel diskalifiye sebepleri olarak; dolaşım sistemi hastalıkları (%19.2), travmalar (%19.2), ruhsal bozukluklar (%16.4) ve sindirim sistemi hastalıkları (%16.4) görülmektedir. Polis memurları ile havacıların profesyonel diskalifiyelerinin nozolojik nedenlerinin rankı birbiriyle korelasyon oluşturmamaktadır ($r = -0.22$, $p > 0.05$). Ekstremler meslek sahibi olmayan kişilerde ise sakatlığın ana sebepleri ruhsal bozukluk (%13.7), sindirim sistemi hastalıkları (%13.2), travmalar (%11.6), dolaşım sistemi (%10.2), göz ve gözyaşı bezleri hastalıklarıdır (%10.1).

hastalıkların oranı şu şekildedir; dolaşım sistemi (1.88), kulak ve mastoid çıkıntısı (1.56), sindirim sistemi (1.24), travmalar (1.66) ve ruhsal bozukluklar (1.20).

Profesyonel diskalifiyelerin ana nedenlerine bağlı olarak meydana gelen hastalıkların rölatif riski ve şans oranları, Tablo 2 ‘ de sunulmuştur. Tablo 2’ den görüldüğü gibi ürogenital sistem hastalıklarına göre diskalifiye edilmiş kişilerde iskemik kalp hastalığı, hipertansiyon ve kronik piyelonefrit riski yüksektir. Farklı bir grupta ise sindirim sistemi hastalıklarına bağlı olarak diskalifiye edilmiş kişilerde iskemik kalp hastalığı ve kronik gastroduodenitis riski yüksektir. Diğer bir grup ise yüksek riskli hipertansiyon ve kronik bronşit hastalığının oluşturduğu dolaşım sistemi hastalıklarına bağlı olarak diskalifiye edilmiştir. Sonuç olarak, profesyonel diskalifiyeye sebep olan patolojiye bağlı olarak rastlanan bu ve ya diğer konkomitant hastalıkların insidansı değişmektedir. Profesyonel diskalifiyelerin ana nedenlerine bağlı olarak yaş ve hizmet süresi riskleri Tablo 3 de sunulmaktadır. Ana nedenlerden dolayı profesyonel diskalifiyeye uğramış kişilerin yaş ve hizmet süresine göre mukayesesi, diskalifiye sebeplerinin dolaşım sistemi hastalıkları, travmalar ve diğer patolojilere bağlı olarak önemli derecede değiştiği Tablo 3’ den görülmektedir.

Tablo 1. Sağlık sorunları nedeni ile profesyonel diskalifiyesinin ana sebeplerinin yapısı

Temel nedenler	Polis Memurları sayı (%)	Havacılar sayı (%)	Kontrol grubu sayı (%)	Grupların şans oranları	
				Polis memurları %	Havacılık çalışanları %
Endokrin sistemi hastalıkları	6 (5.8)	1 (1.4)	88(8.8)	0.66	0.16
Ruhsal bozukluklar	5 (4.8)	12 (16.4)	137(13.7)	0.35	1.20
Sinir sistemi hastalıkları	5 (4.8)	4 (5.5)	93(9.3)	0.52	0.59
Göz ve gözyaşı bezleri hastalıkları	2 (1.9)	4 (5.5)	101(10.1)	0.19	0.55
Kulak ve mastoid hastalıkları süreci	2 (1.9)	1 (1.4)	9(0.9)	2.11	1.56
Dolaşım sistemi hastalıkları	12 (11.6)	14(19.2)	102(10.2)	1.14	1.88
Sindirim sistemi hastalıkları	15 (14.4)	12 (16.4)	132(13.2)	1.09	1.24
Kas-iskelet sistemi hastalıkları	2 (1.9)	2 (2.7)	42(4.2)	0.45	0.64
Ürogenital sistem hastalıkları	39 (37.5)	1 (1.4)	85(8.5)	4.41	0.16
Travmalar	16 (15.4)	14 (19.2)	116(11.6)	1.33	1.66
Diğerleri	-	8 (10.9)	95(9.5)	-	1.15
Toplam	104 (100.0)	73 (100.0)	1000(100.0)	1.00	1.00

Polis memurlarında ürogenital sistem (4.41), kulak ve mastoid çıkıntısı hastalıkları (2.11), travmalar (1.33) yüksek rölatif risk oluşturduğu için profesyonel diskalifiyeye neden oluyor. Havacılık çalışanlarında profesyonel diskalifiyeye neden olan yüksek riskli

Tablo 2. Profesyonel diskalifiyenin ana nedenlerine bağlı olarak izlenen hastalıkların rölatif riski (rr) ve rölatif oranları (ro)

Ana nedenler	Ürogenital sistemi hastalıkları		Sindirim sistemi hastalıkları		Dolaşım sistemi hastalıkları		Diğer Nedenler	
	RR	RO	RR	RO	RR	RO	RR	RO
Konkomitant hastalıklar								
İskemik kalp hastalığı (n=26)	1.33	1.11	1.33	1.75	0.67	1.02	0.63	0.63
Hipertansiyon (n=32)	1.50	1.26	0.43	0.58	1.08	1.67	0.69	0.68
Kronik piyelonefrit (n=34)	2.35	1.97	0.20	0.27	-	-	0.24	0.24
Kronik gastroduodenitis (n=36)	0.52	0.43	1.73	2.28	0.72	1.11	0.29	1.28
Kronik bronşit (n=31)	0.43	0.36	0.89	1.18	0.84	1.26	1.68	1.66
Kronik böbrek yetmezliği (n=35)	0.54	0.46	0.81	1.07	0.92	1.42	1.57	1.56
Mide ülseri (n=5)	2.15	1.82	-	-	-	-	0.54	0.52
Diğer patolojiler (n=94)	0.54	0.46	0.81	1.07	0.92	1.42	1.57	1.56
Toplam (n=293)	1.19	1.0	0.76	1.0	0.65	1.0	1.01	1.0

Tablo 3. Profesyonel diskalifiyelerin ana nedenlerine bağlı olarak yaş ve hizmet süresi riskleri

Diskalifiye Nedenleri	Çalışma süresi			
	40 yaşa kadar	40 yaş ve üstü	10 yıla kadar	10 yıl ve üstü
Dolaşım sistemi hastalıkları	0.69	1.79	-	1.57
Sindirim sistemi hastalıkları	1.02	0.96	1.09	0.95
Ürogenital sistemi hastalıkları	1.03	0.92	0.98	1.01
Diğer hastalıklar	1.11	0.54	1.37	0.79
Travmalar	0.85	1.19	1.22	0.88

Tartışma

Polis memurları ve havacılar hizmetini kendilerinin sağlık sorunlarına neden olan ekstremal koşullarda yapıyor. Bu tür emek faaliyeti polis memurlarında öncelikle dolaşım sistemi ve urogenital sistemi hastalıkları, havacılar da ise kulak-burun-boğaz hastalıkları ile sonuçlanabiliyor.

Profesyonel diskalifiyelerin ana sebepleri ile birlikte izlenen konkomitant hastalıklar, bilirkişi komisyonlarının kararlarını önemli derecede etkilemektedir. Edindiğimiz sonuçlara göre Azerbaycan İçişleri Bakanlığında çalışan 177 polis memuru ve havacıda toplam 293 konkomitant hastalık mevcuttur. Bu hastalıklar, yani ayrıntılı bir şekilde; kronik gastroduodenitis (36), kronik böbrek yetmezliği (35), kronik piyelonefrit (34), hipertansiyon

(32), kronik bronşit (31), iskemik kalp hastalığı (26), mide ülseri (5), nedeni ile diskalifiye edilmiştir. Diğer patolojilerin toplam frekansı (94) oluşturmaktadır. Profesyonel diskalifiyelerin ana sebeplerine bağlı olarak işine son verilen hasta gruplarında konkomitant hastalıkların frekansının 1000 kişi içerisinde 183.3 ile 335.8 değerleri arasında değiştiği görülmüştür. Konkomitant hastalıkların maksimum frekansı ürogenital sistem patolojisi ve minimum frekansı dolaşım sistemi hastalıkları nedeniyle profesyonel diskalifiyeye uğrayan kişilerde tespit edilmiştir. Profesyonel diskalifiyeye neden olan ürogenital sistem patolojilerinin ilkel sebebi kronik böbrek yetmezliği, hipertansiyon ve iskemik kalp hastalıkları ile ağırlaşmış böbrek taşı hastalığıdır. Yukarıdakileri dikkate alarak ürogenital, sindirim ve dolaşım sistemi hastalıklarına bağlı olarak diskalifiyelerin yoğunluğunu ve frekansibelirlenmiştir. Sunulan çalışma ekstremal meslek sahiplerinin seçiminde sağlık sorunu oluşturabilecek risk faktörlerinin göz önünde bulundurulmasının önemini tespit etmiştir.

Sonuç

Ekstrem meslek sahibi kişilerin profesyonel diskalifiyesinin ana sebeplerinin nozoloji yapısı, ürogenital sistem ve dolaşım sistemi hastalıkları, travmalar, kulak ve mastoid çıkıntısı hastalıklarına

bağlı olan rölatif yüksek risklere göre bir-birinden farklılık göstermektedir.

İskemik kalp hastalıkları, hipertansiyon, kronik piyelonefrit, gastroduodenitis ve bronşit hastalıkları gibi konkomitant hastalıkların insidansı profesyonel diskalifiyenin nozografik ana sebeplerine bağlı değişmektedir

40 yaş ve üstü kişilerde, travmalar ve dolaşım sistemi hastalıkları ile ilgili profesyonel diskalifiye riski yüksektir.

Kaynaklar

1. Ağayev FB, Nasirov TC. Uçuş ekibi sağlık durumunun çağdaş karakteristikleri. Türkiye ve Azerbaycan Askeri Tıp Dergisi 2005;2:12-15.
2. İzmerov NF, Subbotin VV, Denisov Eİ. Profesyonel risklerin sosyal sigortası ve sağlık çalışanlarının uluslararası uyumu. Mediko-ekstrem mesleklerin ekolojik sorunları: verimlilik, sağlık, rehabilitasyon ve uzman yetkinlik, İoskova, 2004:14-15 (Rusça).
3. Okovitev VV. Tıbbi yıl göz muayenesinin geliştirilme aşamaları. Askeri Tıp Dergisi, 1999;1:60-64(Rusça).
4. Petroskiy V.N. Sınır bölgelerinde hizmet eden askerlerde reaktif psikojenik kökenli nöro-psikiyatrik bozuklukların oluşumu, gelişimi ve tedavisi. Doktora Tezinin Geniş Özeti, Nijny Novgorod, Rusya 2000, 18s.
5. Stanton G. Biyomedikal İstatistikler. Moskova, 459s., 1999 (Rusça).
6. Fletcher R., Fletcher S., Wagner E. Klinik Epidomoloji. İoskova 1998 347s. (Rusça).
7. Ushakov IB, Khomenko MN. Havacılıkta temel önleyici iş sağlığı sorunları. Mediko-ekstrem mesleklerin ekolojik sorunları: verimlilik, sağlık, rehabilitasyon ve uzman yetkinlik. İoskova 2004:19-21(Rusça).